

**VYRIAUSIOJI RINKIMŲ KOMISIJA
POLITINIŲ PARTIJŲ IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO
KONTROLĖS SKYRIUS**

**ATASKAITA APIE 2013 METŲ POLITINIŲ PARTIJŲ FINANSINIŲ
ATASKAITŲ RINKINIŲ PATEIKIMĄ**

2014-04-07 Nr.
Vilnius

Politinių partijų (toliau – PP) įstatymo 23 straipsnio 5 dalis numato, kad politinės partijos kiekvienais metais, ne vėliau kaip iki kovo 15 dienos, pateikia Vyriausiajai rinkimų komisijai (toliau – VRK) patvirtintą praėjusių kalendorinių metų politinės partijos finansinių ataskaitų rinkinį (balansą, veiklos rezultatų ataskaitą, aiškinamąjį raštą) ir valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitą, auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų, jeigu ji privaloma, bei politinės partijos narių mokesčių registracijos žurnalą.

Politinių partijų finansinės ataskaitos sudaromos pagal Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. lapkričio 22 d. įsakymu Nr. 1K-372 patvirtintas Pelno nesiekiančių ribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų buhalterinės apskaitos ir finansinių ataskaitų sudarymo ir pateikimo ir politinių kampanijų dalyvių neatlygintinai gauto turto ir paslaugų įvertinimo taisyklės (toliau – Taisyklės) (Žin., 2004, Nr. 171-6342; 2006, Nr. 41-1482; 2008, Nr. 120-4566; 2010, Nr.-2-94; 2010, Nr. 147-7539; 2012, Nr.17-783, Nr. 129-6505).

Iki paskutinės finansinių ataskaitų rinkinių pateikimo dienos, tai yra iki 2014 m. kovo 17 d., gauti 26 finansinių ataskaitų rinkiniai (2013 metais reorganizuotos politinės partijos, kurios yra išregistruotos, - tai Darbo partija, Leiboristų partija ir Darbo partija (leiboristai) – į šį skaičių neįskaičiuotos). Keturios politinės partijos finansinių ataskaitų rinkinius pateikė pavėluotai: Lietuvos centro partija (2014-03-20), Lietuvos žmonių partija (2014-04-02), Tautininkų sąjunga (2014-03-31), Tautos vienybės sąjunga (2014-03-18).

Politinė partija, per kalendorinius metus gavusi didesnę kaip 200 VMDU dydžio pajamų sumą, tai yra 446 400 litų, privalo su audito įmone sudaryti politinės partijos patikrinimo sutartį. Auditoriaus ataskaita dėl pastebėtų faktų pateikiama VRK kartu su politinės partijos finansinių ataskaitų rinkiniu (PP įstatymo 25 str. 1 d.). Auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų pateikė 9 politinės partijos.

**Finansinių ataskaitų rinkinius ir auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų
pateikusių politinės partijos**

Eil. Nr.	Politinė partija	Finansinių ataskaitų rinkinys	Auditoriaus ataskaita dėl pastebėtų faktų
1	Darbo partija	2014-03-17	2014-03-17
1.1	Darbo partija (išregistruota)	2014-03-17	Neprivaloma pateikti
1.2	Leiboristų partija (išregistruota)	2014-03-17	Neprivaloma pateikti
1.3	Darbo partija (leiboristai) (išregistruota)	2014-03-17	Neprivaloma pateikti
2	Demokratinė darbo ir vienybės partija	2014-03-17	Neprivaloma pateikti
3	“Drąsos kelias” politinė partija	2014-03-17	2014-03-17
4	Emigrantų partija	2014-03-17	Neprivaloma pateikti
5	Kovotojų už Lietuvą sąjunga	2014-03-14	Neprivaloma pateikti
6	Krikščionių partija	2014-03-13	Neprivaloma pateikti
7	Liberalų ir centro sąjunga	2014-03-17	2014-03-17
8	Lietuvos centro partija	2014-03-20	Neprivaloma pateikti
9	Lietuvos lenkų rinkimų akcija	2014-03-14	2014.03.14
10	Lietuvos liaudies partija	2014-03-17	Neprivaloma pateikti
11	Lietuvos pensininkų partija	2014-03-17	Neprivaloma pateikti
12	Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	2014-03-14	2014-03-14
13	Lietuvos rusų sąjunga	2014-03-05	Neprivaloma pateikti
14	Lietuvos socialdemokratų partija	2014-03-13	2014-03-13
15	Lietuvos socialdemokratų sąjunga	2014-03-13	Neprivaloma pateikti
16	Lietuvos socialinio teisingumo sąjunga	2014-03-14	Neprivaloma pateikti
17	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	2014-03-17	2014-03-17
18	Lietuvos žaliųjų partija	2014-03-14	Neprivaloma pateikti
19	Lietuvos žmonių partija	2014-04-02	
20	Partija “Jaunoji Lietuva”	2014-03-10	Neprivaloma pateikti
21	Partija Tvarka ir teisingumas	2014-03-17	2014-03-17
22	Politinė partija “Sąjunga Taip”	2014-03-17	Neprivaloma pateikti
23	Politinė partija Rusų Aljansas	2014-02-17	Neprivaloma pateikti
24	Respublikonų partija	2014-03-17	Neprivaloma pateikti
25	Socialistinis liaudies frontas	2014-02-25	Neprivaloma pateikti
26	Tautinė partija Lietuvos kelias	2014-03-14	Neprivaloma pateikti
27	Tautininkų sąjunga	2014-03-31	Neprivaloma pateikti
28	Tautos pažangos partija	2014-03-14	Neprivaloma pateikti
29	Tautos vienybės sąjunga	2014-03-18	Neprivaloma pateikti
30	Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai	2014-03-17	2014-03-17

* - Liberalų ir centro sąjunga pateikė tik Auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų, tačiau nepateikė Auditoriaus išvados. 2014 m. balandžio 3 d. pateikta sutarties dėl audito atlikimo iki balandžio 15 d. kopija.

Pateikti finansinių ataskaitų rinkiniai, priedai, auditorių ataskaitos dėl pastebėtų faktų 2014-03-17 buvo paskelbti VRK interneto svetainėje. Informacija atnaujinama gavus naujai teikiamus ar patikslintus dokumentus.

Teisingumo ministerijos 2014-03-05 rašte Nr. (1.18)7R-1500 (VRK registruota 2014-03-05 Nr. 1-526(2.10.EP)) pateiktas sąrašas politinių partijų, kurių narių sąrašai atitinka PP įstatymo reikalavimus. Sąrašė nurodytos 29 politinės partijos. Iš nurodytų politinių partijų 2013 metų finansinių ataskaitų rinkinių nepateikė:

- 1) Lietuvos krikščioniškosios demokratijos partija,
- 2) Politinė partija „Lietuvos sąrašas“,
- 3) Žemaičių partija.

Visos šios partijos 2013 metais buvo pateikę 2012 metų finansinių ataskaitų rinkinius (politinė partija „Lietuvos sąrašas“ ir Žemaičių partija – pavėluotai).

Trys politinės partijos pateikė finansinių ataskaitų rinkinius, nors nebuvo Teisingumo ministerijai pateikusios savo narių sąrašų, tai:

- 1) Lietuvos socialinio teisingumo sąjunga,
- 2) Tautinė partija Lietuvos kelias,
- 3) Tautos pažangos partija.

Pagal PP įstatymo 25 straipsnio 2 dalį politinių partijų, per kalendorinius metus gavusių mažiau negu 200 VMDU dydžio pajamų sumą, patikrinimą organizuoja VRK. 2012 metais buvo patikrinta 19 politinių partijų 2011 m. finansiniai ataskaitų rinkiniai, 2013 metais – 7 (naujai susikūrusių ar tų, kurios netikrintos 2012 metais). Tautininkų sąjunga įkurta 2011 metais, už 2012 metus finansinių ataskaitų rinkinio nepateikė, todėl nei karto netikrinta. Partija „Jaunoji Lietuva“ buvo tikrinta 2012 ir 2013 metais, tačiau abu kartus nepateikė banko sąskaitų išrašų, todėl negalima buvo nustatyti, ar finansinių ataskaitų rinkiniuose ir jų prieduose nurodyti teisingi duomenys.

Peržvelgus pateiktus finansinių ataskaitų rinkinius nustatyta:

1. Dėl auditorių atliekamo politinės partijos patikrinimo. Liberalų ir centro sąjungos finansinių ataskaitų patikrinimas atliktas nesilaikant su Lietuvos auditorių rūmais suderintos, 2011-12-20 VRK sprendimu Nr. Sp-387 patvirtintos Politinės partijos patikrinimo techninės užduoties, kuri „yra skirta audito įmonei atlikti politinės partijos finansinių ataskaitų auditą (..) ir finansavimo patikrinimą, įgyvendinant (..)“. Atliktas tik politinės partijos patikrinimas, neatliekant finansinių ataskaitų audito. Už partijos apskaitą

atsakingas asmuo Arnoldas Ramanauskas buvo informuotas žodžiu ir el.paštu. Balandžio 3 d. pateikta sutarties dėl politinės partijos audito atlikimo iki balandžio 15 d. kopija.

2. Dėl auditorių pastebėjimų.

2.1. Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio patikrinimą atliko UAB „Ekonominė nauda“. Auditoriaus ataskaitoje dėl Pastebėtų faktų nurodyta, kad Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis pagal suformuotą praktiką *„pavedė iš valstybės biudžeto asignavimų sąskaitos į politinės partijos einamąją banko sąskaitą 745 177,80 Lt. Pastebėjus klaidingą pavedimą ir atsižvelgiant į ankstesnio audito metu teiktas rekomendacijas dėl valstybės biudžeto asignavimų naudojimo tvarkos, po jau atliktų mokėjimų iš einamosios banko sąskaitos už suteiktas paslaugas, likusi nepanaudota lėšų dalis – 630 000 litų pervesta atgal į valstybės biudžeto asignavimų sąskaitą“*.

2.2. Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų patikrinimą atliko UAB „Audito svarba“. Nepriklausomo auditoriaus išvadoje nurodoma, kad *„Partijos balanse per vienerius metus gautinų sumų straipsnyje apskaitoma 1 234 282 Lt gautina suma, kurios atgavimas, mūsų nuomone, yra abejotinas. Mes negavome duomenų, kurie leistų mums pagrįstai įsitikinti, ar ši suma bus atgauta, ar bus priimtas kitas sprendimas. Todėl negalėjome įvertinti ar dėl galimo nuvertėjimo būtų reikalingi 2013 m. gruodžio 31 d. finansinėse ataskaitose atspindėtų per vienerius metus gautinų sumų ir 2013 metų rezultato koregavimai“*. Ši pastaba buvo nurodyta ir ankstesniais metais.

3. Dėl pirminio finansinių ataskaitų rinkinių patikrinimo. Peržvelgus pateiktus finansinių ataskaitų rinkinius nustatyta, kad yra nesutapimų suminėse eilutėse neteisingai susumuota, užpildytos ne visos suminės eilutės, nesutampa praėjusio ataskaitinio laikotarpio ir 2013 metais finansinių ataskaitų rinkinyje nurodyti duomenys.

4. Dėl fizinių asmenų aukų. PP įstatymas numato baigtinį politinių partijų finansavimo šaltinių sąrašą. Politinės partijos fizinių asmenų aukas gali priimti tik politinei kampanijai finansuoti. Dvi politinės partijos aiškinamuosiuose raštuose nurodė 2013 metais gavusios fizinių asmenų aukų: Respublikonų partija 268 Lt ir Tautininkų sąjunga 2 140 Lt. Patikrinus Respublikonų partijos kartu su finansinių ataskaitų rinkiniu pateiktus banko sąskaitų išrašus nustatyta, kad partijos keltos kandidato Valdemaro Valkiūno politinės kampanijos lėšų likutis pervestas į partijos einamąją sąskaitą apskaitytas kaip fizinio asmens auka. Tautininkų sąjunga banko sąskaitų išrašų nepateikė. Aukotojus būtų galima nustatyti atliekant patikrinimą.

5. Dėl Valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo. Dalis partijų Valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitas pateikė pagal seną, 2010 m. rugsėjo 15 d.

VRK sprendimu Nr. Sp-64 patvirtintą formą. Pasikeitus PPPKFFK įstatymo 14 straipsnio 6 daliai, kuri nusako valstybės biudžeto asignavimų panaudojimą, VRK 2012 m. birželio 12 d. sprendimu Nr. Sp-78 patvirtino naujos formos ataskaitą ir Valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitos užpildymo ir pateikimo tvarkos aprašą. Ataskaita buvo keista nežymiai, tai yra išskaidytos išlaidos trumpalaikio ir ilgalaikio turto įsigijimui bei pergrupuotos išlaidos darbuotojų atsiskaitymui bei Mokesčiams ir kitoms įmokoms į biudžetą.

Pagal galiojančio Valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitos užpildymo ir pateikimo tvarkos aprašo 13.5.9. punktą „*straipsnyje „Kitos paslaugos, susijusios su politinės partijos įstatuose numatyta veikla“ nurodomos išlaidos paslaugoms, susijusioms su politinės partijos įstatuose numatyta veikla. Jeigu kitų paslaugų išlaidos sudaro daugiau, kaip 50 procentų paslaugų teikimo išlaidų (4.6. eilutė) arba yra daugiau kaip 10 000 Lt, įterpiamos papildomos eilutės ir nurodomos konkrečios paslaugos ir išlaidos“*. 8 politinės partijos straipsnyje „Kitos paslaugos“ nurodė didesnes nei 10 000 Lt sumas (nuo 11 986 Lt iki 497 785 Lt). Partija Tvarka ir teisingumas šias išlaidas detalizavo, Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai detalizavo iš dalies.

Daugiausia Valstybės biudžeto asignavimų (37,72 proc. visų išlaidų) 2013 metais panaudota politinės partijos paimtų paskolų padengimas. 2013 metais valstybės biudžeto asignavimus gavusios politinės partijos (išskyrus Partiją Tvarka ir teisingumas) nurodė jų panaudoję mažiau nei gavo.

6. Dėl Gyventojų pajamų mokesčio. 2012 m. politinės partijos pirmą kartą turėjo teisę gauti lėšų iš gyventojų pajamų mokesčio (nuolatiniai Lietuvos gyventojai savanoriškai gali skirti 1 procento dydžio sumokėtų metinio pajamų mokesčio dalį). Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) savo svetainėje nurodė, kad 2012 metais politinėms partijoms skirta 2 528 311 litų. Pagal pateiktus aiškinamuosius raštus, 2013 metais skirta 2 751 628 Lt.

7. Dėl nario mokesčio. 21 politinė partija nurodė gavusi pajamų iš nario mokesčių, bendra suma – 1 863 731 Lt. Tai yra mažiau nei 2011 ar 2012 metais gauta nario mokesčių suma. Daugiausia nario mokesčio nurodė gavusios:

Politinė partija	Bendra nario mokesčio suma, Lt	Nario mokesčio vidurkis, Lt*
Lietuvos socialdemokratų partija	856 887	47,68
Politinė partija "Sąjunga Taip"	243 692	141,19

Politinė partija	Bendra nario mokesčio suma, Lt	Nario mokesčio vidurkis, Lt*
Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai	149 526	10,76
Lietuvos lenkų rinkimų akcija	120 505	88,93
Partija Tvarka ir teisingumas	111 198	8,42

* - Nario mokesčio vidurkis skaičiuotas pagal Teisingumo ministerijos interneto svetainėje skelbiamą narių skaičių (2014-03-03)

8. Dėl finansinių įsipareigojimų. 22 politinės partijos Balansuose nurodė Mokėtinas sumas ir įsipareigojimus, bendra suma – 3 639 157 (2012 metais buvo 10 991 403 Lt), iš jų 3 454 111 Lt arba 95 proc. sudaro trumpalaikiai įsipareigojimai. Didžiausią trumpalaikių įsipareigojimų dalį 1 795 550 Lt arba beveik 52 proc. sudaro finansinės skolos.

Aiškinamojo rašto prieduose 3 politinės partijos nurodė gavę paskolas iš bankų. Bendra paskolų suma – 1 893 815 Lt (2012 metais buvo 4 809 338 Lt).

9. Dėl sąnaudų darbuotojų išlaikymui. 17 politinių partijų (tarp jų ir išregistruotos Darbo partija ir Darbo partija (leiboristai)) Veiklos rezultatų ataskaitose nurodė sąnaudas darbuotojų išlaikymui. Iš nurodžiusių sąnaudas darbuotojų išlaikymui aiškinamuosiuose raštuose darbuotojų skaičiaus nenurodė Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis ir Lietuvos socialdemokratų partija. Politinė partija "Sąjunga Taip" ir Tautos vienybės sąjunga nurodė, kad darbuotojų neturi. Jų sąnaudos darbuotojų išlaikymui gali būti susiję su ankstesniais laikotarpiais (abi politinės partijos 2012 m. balanse buvo nurodę turinčios su darbo santykiais susijusių įsipareigojimų). Kitos tokių sąnaudų nenurodė.

Aiškinamuosiuose raštuose 9 politinės partijos nurodė, kad neturi apmokamų darbuotojų arba darbuotojai dirba savanoriškais pagrindais. Likusios nenurodė nei sąnaudų, nei turinčios ar neturinčios darbuotojų.

10. Dėl tiesiogiai ar netiesiogiai su politinėmis partijomis susijusių asmenų. 2013-02-07 VRK sprendimu Nr. Sp-12 patvirtino Rekomendacijas dėl politinių partijų finansinių ataskaitų rinkinio ir jo priedų pateikimo, kurių 12.1.2 punktu rekomendavo aiškinamajame rašte nurodyti „tiesiogiai ar netiesiogiai su politine partija susijusius ar kitaip politinės partijos kontroliuojamus juridinius asmenis, taip pat juridinius asmenis, kurių steigėjas (vienas iš steigėjų) yra politinė partija“. Pateiktuose aiškinamuosiuose raštuose 17 politinių partijų neatsakė į šį klausimą, 10 nurodė neturinčios ar nesančios steigėjomis, Lietuvos socialdemokratų sąjunga nurodė, kad

asociacijos „Socialdemokratinės minties institutas“ steigėjai yra politinės partijos nariai, Tautos pažangos partija yra VŠĮ „Tautos pažangos institutas“ steigėja.

VRK rekomendacijos nėra privalomas teisės aktas. Šis rekomendacijų punktas buvo įrašytas remiantis viena ir 3 neįgyvendintų Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (toliau - GRECO) rekomendacijų Lietuvai politinių partijų finansavimo srityje: *“numatyti kriterijus, apibrėžiančius politinių partijų metinių konsoliduotų finansinių ataskaitų (įskaitant ir rinkimų ataskaitas) apimtį, kuri aiškiai atspindėtų tiesiogiai ar netiesiogiai su politinėmis partijomis susijusias ar jų kitaip kontroliuojamas struktūras ir veiklą, įskaitant lėšų judėjimą tarp įvairių komponentų ir subjektų”*.

SIŪLOMA:

Nustatyti politinių partijų, 2013 metais gavusių mažiau nei 446 400 Lt pajamų pateiktų finansinių ataskaitų rinkinių tikrinimo apimtį (pvz. tikrinti 2011 ir 2012 metais netikrintų politinių partijų finansinių ataskaitų rinkinius (Tautininkų sąjunga, Partija „Jaunoji Lietuva“).